

Cultura, medi ambient i emergència climàtica. Com actuar en l'àmbit de la gestió i les polítiques culturals locals

Publicat per [Interacció](#) [1] el 25/03/2022 - 16:00 | Última modificació: 16/04/2026 - 12:26

La darrera publicació del CERC és un estudi realitzat amb la col·laboració d' Innovación, Transferencia y Desarrollo (ITD) en el qual s'analitzen les relacions entre la cultura, el medi ambient i l'emergència climàtica des de la perspectiva de les polítiques i la gestió culturals a escala local.

El conjunt de transformacions provocades pel canvi climàtic en l'entorn natural té efectes cada vegada més evidents, fins al punt que darrerament s'està deixant d'utilitzar el terme canvi climàtic per adoptar els d'emergència o crisi climàtica, que reflecteixen amb més contundència la magnitud de les conseqüències que desencadenen els increments globals de temperatura. La crisi climàtica afecta les vides de totes les persones, i es preveu que situacions com les que es donen per l'ascens continuat de la temperatura, la disminució de la pluja a les àrees del Mediterrani, l'augment del risc d'incendi o l'empitjorament de la qualitat de l'aire, entre d'altres, es vagin incrementant si no s'emprenen accions urgents per revertir-ho.

Tot i que les institucions públiques catalanes han començat a definir i aplicar estratègies de lluita contra el canvi climàtic, generalment els que les duen a terme són els departaments més vinculats al medi ambient, la gestió de residus, el transport o la mobilitat o, fins i tot, l'economia. Ara bé, la Diputació de Barcelona té la convicció que, més enllà del tractament específic que se'n pugui fer en aquests àmbits, la resta d'àrees de les polítiques públiques haurien d'incorporar també, de manera transversal, la reflexió sobre l'emergència climàtica.

L'objectiu general del projecte és oferir als governs locals de la demarcació de Barcelona una visió de conjunt i un marc pràctic que mostrin les connexions que hi ha entre la cultura, el medi ambient i l'emergència climàtica. Al llarg del treball s'identifiquen possibles línies d'actuació per als ajuntaments – o altres agents interessats– que vulguin donar a les seves polítiques culturals una perspectiva que vinculi la cultura amb el medi ambient, així com considerar les qüestions relatives a l'emergència climàtica a l'hora de planificar-ne, dissenyar-ne i executar-ne l'acció pública en cultura.

El bosc d'Oma de l'artista basc Agustín Ibarrola. Ander Abadia Zallo

Al treball s'identifiquen **cinc àmbits específics** en els quals es pot concretar, en l'**acció de les administracions locals i altres agents culturals locals**, la relació entre cultura, medi ambient i emergència climàtica. Per a cadascun d'aquests àmbits es fa una anàlisi de les accions que ja s'estan portant a terme des d'entorns més o menys institucionals, i alhora es proposen un seguit de recomanacions i eines per afavorir el desenvolupament de polítiques, programes i projectes des de l'àmbit de la cultura, vinculats al medi ambient i l'emergència climàtica:

1. Accions integrades entre patrimoni, territori i paisatge

Les polítiques i la gestió culturals poden aprofitar el potencial dels coneixements i les pràctiques tradicionals com a element per afavorir una gestió sostenible i integrada del territori i el paisatge. La visió integrada del territori i el paisatge, en les seves dimensions cultural i natural, pot quedar reflectida en eines de planificació a mig i llarg termini, com les cartes o els plans de paisatge o els acords de custòdia del territori.

Entre les recomanacions formulades en aquest àmbit, que cada municipi i agent hauria d'adaptar a les seves circumstàncies, hi ha les següents:

- Incorporar als plans d'acció cultural i altres instruments de planificació local una anàlisi integrada de patrimoni cultural i natural, paisatge i territori.
- Desenvolupar inventaris o altres eines d'identificació i conservació del patrimoni cultural que es puguin posar en relació amb el patrimoni natural i el paisatge.
- Explorar el potencial dels entorns naturals com a escenari d'activitats culturals, amb mecanismes que n'assegurin la bona conservació i que afavoreixin el coneixement i la valoració.
- Potenciar el paper de les institucions municipals del patrimoni i altres agents locals en processos de col·laboració amb altres ens vinculats al patrimoni natural, el paisatge i el territori.

2. Exploracions artístiques entorn del territori i el clima

Les pràctiques artístiques tenen un potencial notable a l'hora de reflexionar sobre el territori, l'entorn natural i els efectes de l'emergència climàtica a tots els nivells, així com pel que fa a generar noves narratives i inspiració per a pensar en mons diferents. Des de les polítiques i la gestió cultural locals es poden potenciar iniciatives artístiques i creatives o bé interdisciplinàries -que encreuin art, ciència, tecnologia i altres disciplines- que ens ajudin a connectar amb el territori.

Algunes de les recomanacions formulades en aquest àmbit són les següents:

- Donar suport o prioritzar els projectes artístics que treballin la identitat cultural en relació amb el patrimoni natural i amb els sabers tradicionals vinculats al territori.
- Fomentar trobades i projectes artístics multisectorials i intergeneracionals per sensibilitzar sobre l'emergència climàtica.
- Incorporar una reflexió sobre l'ús de materials en els processos artístics.
- Reconèixer el potencial dels artistes, comissaris i professionals de les arts per engegar col·laboracions híbrides amb científics i professionals d'altres sectors.

Protesta d'activistes ecològics abans de començar la COP26. EFE/EPA/Robert Perry

3. Educació ambiental, cultura i participació ciutadana

Les polítiques i la gestió cultural haurien de veure en l'educació ambiental un àmbit prioritari d'actuació a l'hora d'integrar l'emergència climàtica en la seva acció i les seves reflexions. Això comporta l'enfortiment del paper educatiu dels equipaments i serveis culturals i el foment de les col·laboracions amb agents educatius i de medi ambient. El treball en matèria de ciència ciutadana fet per biblioteques, museus i altres equipaments culturals és il·lustratiu en aquest sentit.

Entre les recomanacions formulades en aquest àmbit hi ha les següents:

- Promoure programes i projectes d'educació ambiental en museus, biblioteques, centres culturals de proximitat i altres equipaments culturals.

- Identificar iniciatives relacionades amb l'educació ambiental al propi municipi ("escoles verdes", associacions relacionades amb el medi ambient, etc.) amb les quals es podria col·laborar en projectes d'educació ambiental i cultura.
- Desenvolupar metodologies diverses i innovadores, com ara les pràctiques de ciència ciutadana, per poder arribar a públics diferents i amb formats originals i estimulants.
- Avaluar el potencial participatiu que tenen els projectes culturals i artístics i el seu impacte en el territori, en les comunitats i en el públic general.

Jorge Rodríguez-Gerada realitzà un mural sobre el canvi climàtic durant la conferència de l'ONU COP25. Fer Alcala?

4. Adopció de criteris de sostenibilitat ambiental

Els equipaments i les activitats culturals tenen una responsabilitat en àmbits com el consum d'aigua i energia, l'ús de materials, la prevenció i gestió de residus, la mobilitat o la compra de productes i serveis. Hi ha nombroses

guies i recursos per afavorir la incorporació de criteris de sostenibilitat ambiental en aquests processos, i bons exemples d'equipaments i activitats que els han aplicat. Així mateix, hi ha diverses experiències que evidencien que les administracions públiques poden integrar el compromís amb l'emergència climàtica en les seves pràctiques quotidianes: funcionament intern, línies de subvencions, compra pública, etc.

Algunes de les recomanacions formulades per aquest àmbit:

- Definir criteris i pautes, o aplicar les que ja existeixin, per a la reducció del consum i els impactes ambientals dels equipaments i les activitats culturals.
- Incorporar, sempre que s'escaigui, criteris de sostenibilitat ambiental en els processos de contractació pública de serveis, productes o obres relacionats amb l'acció cultural, d'acord amb el que estableix la Llei 9/2017.
- Incorporar progressivament alguns criteris relacionats amb la sostenibilitat ambiental en les convocatòries de subvencions i altres ajuts en l'àmbit cultural.
- Acompanyar els canvis en les convocatòries de subvencions amb accions de sensibilització, informació i formació en matèria de cultura, medi ambient i emergència climàtica.
- Establir mecanismes de seguiment del consum i els impactes ambientals dels equipaments i activitats culturals.

5. Estratègies municipals i transversalitat

El conjunt d'iniciatives exposades als apartats anteriors requereixen superar les divisions sectorials que tradicionalment han caracteritzat les polítiques públiques i la majoria d'iniciatives de gestió local. En especial, cal apropar els llenguatges, els objectius i les pràctiques de les polítiques culturals, mediambientals i d'altres àmbits relacionats amb el desenvolupament sostenible.

Aquest vincle també es pot expressar en diversos àmbits concrets de les polítiques locals vinculades amb la sostenibilitat: els processos de "renaturalització de les ciutats", transició energètica, promoció de l'economia social i solidària, cooperació al desenvolupament, etc., poden incorporar aspectes culturals i haurien de comptar amb la participació dels agents culturals locals.

Entre les recomanacions formulades en aquest àmbit destaquen les següents:

- Incorporar la dimensió cultural en les Declaracions d'Emergència Climàtica i altres documents polítics que abordin el canvi climàtic i el medi ambient.
- Incorporar la dimensió cultural en altres estratègies o programes municipals en matèries relacionades amb la sostenibilitat.

- Fomentar el diàleg entre els serveis municipals de cultura, medi ambient i altres serveis relacionats amb la sostenibilitat, mitjançant la creació de grups de treball o iniciatives ad-hoc.
- Realitzar accions de formació relacionada amb medi ambient, emergència climàtica i la seva dimensió cultural al personal dels serveis municipals de cultura i al personal extern pertinent.
- Explorar oportunitats per obtenir finançament per a projectes de cultura i desenvolupament sostenible local a través dels fons europeus o d'altres administracions

[2]

Pòster de síntesi de l'informe (descarrega'l [aquí](#) [2] en pdf)

Us deixem aquí el vídeo complet de la presentació que es va dur a terme el passat divendres 4 de març de 2022 a les 12h en línia a través de la plataforma Zoom. Una mica més d'una hora on es van presentar les idees clau i principals conclusions de l'estudi, a càrrec dels autors, Jordi Baltà i Herman Bashiron Mendolicchio. I, a continuació, el debat de la mà de Gemma Carbó, directora del Museu de la Vida Rural, i German Llerena, educador ambiental de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès i professor de la UAB. Moderat Blanca Martínez de Foix, cap de l'Oficina Tècnica d'Educació i Promoció Ambiental. També es pot visionar el torn de preguntes i debat final.

Vídeo de la presentació de l'estudi "Cultura, medi ambient i emergència climàtica"

Podeu consultar i descarregar-vos l'informe:

Baltà, J., i Bashiron, H. (2021). [Cultura, medi ambient i emergència climàtica](#) [3]. Diputació de Barcelona. Centre d'Estudis i Recursos Culturals. [cercles.diba.cat](#) [4]

Podeu adquirir un exemplar en paper a la llibreria de la Diputació de Barcelona: [llibreria.diba.cat](#) [5]

Categories: Informe

Categories: Informes i documents

Etiquetes: polítiques culturals

Etiquetes: cultura i sostenibilitat

Etiquetes: planificació cultural

Etiquetes: governança cultural

- [6]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2022/02/cultura-medi-ambient>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/poster-clima_web.pdf

[3] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/cultura_medi_ambient_web.pdf

[4] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46678>

[5] https://llibreria.diba.cat/cat/llibre/cultura-medi-i-emergencia-climatica_66310

[6] <https://interaccio.diba.cat/node/8878>